

KUR'AN'DA “AY'IN YARILMASI” MUCİZESİ

Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK

Adıyaman Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi
hcelikenes@hotmail.com

Öz

Allah(cc) her dönemde, insanları uyarmaları ve kendi emirlerini onlara ulaştırmaları için peygamberler göndermiş, bu peygamberlerin hak olduğunu ispatlamak için de onlardan her birine farklı mucizeler vermiştir. Salih (as)'ın devesi, İbrahim (as)'ın ateşe atılması, Musa (as)'ın asası, İsa (as)'ın ölüleri diriltmesi bu mucizeler içerisinde ilk akla gelenlerdir. Allah(cc), Hz. Muhammed (sas)'e en büyük mucize olarak Kur'an'ı verdi. Kur'an dışında İsrâ, Mi'râc hadisesi, taşlarla konuşması, ağaç kütüğünün ağlaması ve ayın ikiye yarılması gibi farklı mucizeler de verdi. Kamer suresinde anlatılan “ayın ikiye yarılması” hadisesi Hz. Peygamberin mucizelerindedir ve Mekke döneminde meydana gelmiştir. Müfessirlerin çoğunluğu da bu hadisenin Mekke'de olduğu fikrindedir. Kıyametten önce vuku bulacağı fikri ise zayıf bir görüştür.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Mucize, Kıyamet, Ay, Ayın Yarılması.

“SPLITTING OF THE MOON” IN THE HOLY QURAN

Abstract

God sent prophets to people to warn them and to deliver His orders to them. God gave each prophet different miracles to prove that these prophets are true. The Camel of the Prophet Salih, Throwing the Prophet Abraham to the fire, The Bat of Prophet Moses, Jesus Resurrection the dead. Allah gave the Prophet Muhammad (sas) the Qur'an as the greatest miracle. He also gave him other miracles besides the Quran. Isra, Mi'râc, talking to the stones, crying of the tree and division of the moon into two parts. The “Division of the moon into two parts” is an event that was described in Sura al-Kamer, one of the miracles of Prophet Muhammad. The event happened during the period of Mecca. The majority of the commentators believe that this event occurred in the period of Mecca. The view that it will be occurred before the doomsday is a weak one.

Keywords: Qur'an, Miracle, Doomsday, Moon, Splitting of the Moon.

A. Giriş

Allah (cc), ilk insanı yaratmış ve yeryüzüne kendisinin halifesi olarak göndermiştir. İnsana yüklemiş olduğu hilafet görevinin gereklerini öğretmesi için aralarından bazılarını seçerek, elçi olarak görevlendirmiştir. Bu elçiler, insanlar ile Allah arasında iletişimi sağlamış ve Allah tarafından gelen vahiyleri insanlara ulaştırmışlardır.

Allah'ın görevlendirdiği bu elçiler, zaman zaman değişik sıkıntı ve problemlerle karşılaşmışlardır. Kendi kavimleri tarafından yalanlanmış ve değişik sözlü ve fiili hakaretlere maruz kalmışlardır. Hiç hak etmedikleri “*sihirbaz*”, “*kâhin*”, “*büyücü*” ve “*şair*” gibi sıfatlarla itham edilmişlerdir. Peygamber olmadan önceki hayatlarında, kendi toplumları tarafından en

güvenilir kimseler olarak kabul edilmelerine rağmen, peygamberlikle görevlendirilmelerinden sonra en ağır hakaretlere maruz kalmışlardır.

Allah (cc), peygamberlerini desteklemek ve onların Allah tarafından görevlendirilmiş gerçek elçiler olduklarını ispatlamak için, her bir peygamberine farklı mucizeler vermiştir. Bu mucizeler, insanların yapamayacağı olağanüstü hallerdi. Bunlar, kayanın içerisinden devenin çıkması, denizin ikiye yarılarak arasından insanların geçmesi, ateşin insanı yakmaması, ölülerin diriltilmesi, rüzgârın insanın emrine verilip onu bir mekândan başka bir mekâna taşıması gibi durumlardı. Bu gibi şeyler, ilahi yardım olmadan, sıradan bir insanın yapması mümkün olmayan fiillerdendi.

Allah (cc), diğer peygamberlerine mucizeler verdiği gibi son peygamberi Hz. Muhammed (sas)'e de değişik mucizeler vermiştir. Bunlar içerisinde Kur'an en büyük mucize olarak kabul edilirken, onun dışında hissi türden birçok mucize de Hz. Peygamber'e verilmişti. Ağaçların onu selamlaması, taşların konuşması, parmakları arasından su akıtması, üzerinde hutbe okuduğu kütüğün ağlaması, isra, mi'râc ve ayın ikiye bölünmesi mucizeleri bunlardan bazılarıdır.

Hz. Peygamber (sas)'e Kur'an dışında başka bir mucize verilmiş midir? Bazıları Hz. Peygambere, Kur'an dışında mucize verilmediğini söyleyerek diğer mucizeleri inkâr etmişlerdir. Delil olarak da şu ayetleri zikretmişlerdir: *"(Müşriklerin istedikleri) o mucizeleri göndermekten bizi alıkoyan (tek) şey, evvelkilerin onları yalanlamasıdır. Nitekim Semûd (kavmin)e (peygamberlerinin hakkaniyetini) gösteren (bir mucize) olarak o dişi deveyi vermiştik de ona (o mucizeyi yalanlamaları sebebiyle, kendilerine) zulmettiler. Hâlbuki (böyle) mucizeleri, ancak korkutmak için göndeririz."*¹, *"Ona Rabbinden (başkaca) mucize indirilmeli değil miydi?" derler. Cevaben de ki: "Mucizeler ancak Allah'ın katındadır. Ben ise sadece apaçık bir uyarıcıyım."*²

Biz bu çalışmamızda Hz. Peygambere verilen ve hissi mucizelerden olan *"Şakk-ı Kamer (Ayın Yarılması)"* hadisesini inceleyeceğiz. Kamer suresinde bahsedilen *"kıyamet yaklaştı ay yarıldı"* şeklinde bahsedilen *"ayın yarılması"*ndan maksadın ne olduğunu ortaya koymaya çalışacağız. Acaba bu yarılma kıyametten önce vuku bulacak, kıyametin hallerinden olan bir yarılma mı? yoksa Mekke döneminde, müşriklerin Hz. Peygamberden *"ayı ikiye yararsan sana iman edeceğiz"* şeklinde taleplerinden sonra gerçekleşmiş olan bir hadise midir?

Çalışmamızı iki ana başlık altında inceleyeceğiz. Önce mucizenin tanımı ve diğer peygamberlere verilen mucizelerden bahsettikten sonra Kamer suresindeki ayetler çerçevesinde *"ayın yarılması"* hadisesini ele alacağız.

¹ İsrâ, 17/59.

² Ankebût, 29/50.

B. Mucize Nedir

"İ'câz" sözcüğü lügatte, "âciz bırakmak/kalmak", "yapmaya muktedir olamamak", "üstesinden gelememek" ve "bir şeye güç yetirememek"³ gibi anlamlara gelmektedir. Lügatte "mu'cize", "kudret" in zıddı olan "a-c-z" den alınmıştır. Buna göre "mu'cize", "a-c-z" ya da "i'câz" kökünden ism-i fâil olup "âciz bırakan", "güçsüz kılan", "karşı konulmaz harika ve olağanüstü olay" anlamına gelmektedir.

Dinî terminolojide sıkça kullanılan bir kavram olan "mu'cize" terim olarak, "bir şeyin benzerini yapmaktan veya ortaya koymaktan muhatabı aciz bırakan şey anlamına gelir.⁴ Peygamberlik davasında bulunan bir zatın, bu iddiasında doğru olduğunu ispat için Allah'ın kudreti ile göstermeye muvaffak olduğu harikulade bir şey⁵, peygamberin elinde ortaya çıkan ve benzeri öğrenim yoluyla meydana getirilemeyen olaylara mu'cize denir..⁶

Mucize, peygamberlere verilen olağanüstü hallerdir. Allah (cc) göndermiş olduğu peygamberlere değişik mucizeler vermiştir. Bunlardan bazıları Kur'an'da zikredilmiştir. Salih (as)'ın devesi, İbrahim (as)'ı ateşin yakmaması, Musa (as)'ın asâ'sı ve elinin de içerisinde bulunduğu dokuz mucizesi, İsa (as)'ın ölüleri diriltmesi, anadan doğma körleri ve abraş(alaca deri hastalığı)ları iyileştirmesi gibi hususlar Kur'an'da zikredilmiştir. Bu konuyla ilgili olarak da Hz. Peygamber (sas) şöyle buyurmuştur: "Hiç bir Peygamber gönderilmemiştir ki, ona, insanları imana getirecek, bir âyet verilmemiş olsun. Bana verilen, Allah'ın gönderdiği vahiydir. Onun için kıyamet günü ümmetimin sayıca diğerlerinden çok olmasını ümit ediyorum"⁷

Mûcizeler, idrak edilmeleri açısından; hissî, haberî ve aklî (Manevî) olmak üzere üç gruba ayrılır. **Hissî mucizeler;** insanların duyularına hitap eden mucizelerdir. Salih (as)'ın devesi⁸, Musa (as)'ın asâ'sı⁹ gibi. **Haberî mûcizeler;** peygamberlerin Allah'tan gelen vahye dayanarak verdikleri gayb haberleridir. Hz. İsa (as)'ın muhataplarının evlerinde ne yediklerini ve biriktirdiklerini bildirmesi¹⁰ gibi, **Aklî (manevî) mucizeler ise;** insanların akıl yürütme gücüne hitap eden mucizelerdir. Bunlar düşünmekle algılanabilir ve hissî mucizeler gibi belli bir zaman ve mekanla sınırlı değildir.¹¹

³İbn Manzûr, *Lisânu'l-Arab*, Daru'l-Mearif, Kahire t.y., I/2817; Bulut, Halil İbrahim, "Mûcize", DİA Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 2005, XXX/350.

⁴ Cerrahoğlu, *Tefsîr Usulü*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1971, s. 158; Talu, Mehmet, *İ'câzu'l-Kur'an*, E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Kayseri 1986, Sayı:3, s. 313; Doğan, Hüseyin, *İ'câz Kavramı ve Kur'an'ın Mucizeliği Meselesi*, Kalam Araştırmaları 12:2 (2014), s. 120.

⁵ Talu, *a.g.m.*, s. 314.

⁶ Bulut, *a.g.m.*, s. 350.

⁷ Buharî, *Fedâilu'l-Kur'an*: 1.

⁸ Hûd, 11/64-68.

⁹ Tâhâ, 20/19-22.

¹⁰ Âl-i İmrân, 3/49.

¹¹ Bulut, *a.g.m.*, s. 351.

Hz. Peygamber'den önceki peygamberlere verilen mucizeler hissi mucizelerdi. Yani sadece o dönemde yaşayan ve orada hazır bulunanlar tarafından görülen mucizelerdi. Yine bu mucizeler, o günkü toplumda herkes tarafından ilgi duyulan konularla ilgiliydi. Yani insanların gündeminde olan ve ilgi duyulan hususlar hakkında verilmişti. Kur'an'da bazı peygamberlere verilen mucizelerden şu şekilde bahsedilmektedir:

Allah (cc), Salih (as)'ı ve Semûd kavmine göndermişti. Onlar da kendilerine apaçık bir mucize getirmedikçe iman etmeyeceklerini ifade etmişlerdi. Bu durum ayetlerde şu şekilde ifade edilmektedir:

“Semûd kavmine de kardeşleri Sâlih'i (gönderdik): "Ey kavmim dedi, Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka bir ilâhınız yoktur. Size Rabbinizden açık bir delil geldi. İşte şu, Allah'ın devesi, size bir mucizedir; bırakın onu Allah'ın yeryüzünde yesin (içsin), sakın ona bir kötülük etmeyin, yoksa sizi acı bir azap yakalar.”¹²

“Dediler ki: Sen, olsa olsa iyice büyülenmiş birisin! Sen de ancak bizim gibi bir insansın. Eğer doğru söyleyenlerden isen, haydi bize bir mucize getir. Salih: İşte (mucize) bu dişi devedir; onun bir su içme hakkı vardır, belli bir günün içme hakkı da sizindir, dedi. Sakın ona bir kötülükle ilişmeyin, yoksa sizi büyük bir günün azabı yakalayacaktır.”¹³

İbrahim (as) kavmini tevhit dinine çağırmak için değişik metotlar kullanıyordu. Kavmi, taptıkları putların kendilerini koruyup, fayda ve zarar verebildiğine inanıyorlardı. İbrahim (as) bu inançlarının batıl olduğunu onlara göstermek için bir gün tapınağa gitmiş ve büyük put hariç diğerlerinin hepsini kırmıştı. Olayın faili olarak İbrahim (as)'ı suçladıklarında: *“Şu büyük olan yapmıştır. Konuşabiliyorlarsa onlara sorun”* demişti. Bu şekilde o putların konuşmadıklarını, kendilerini dahi koruyacak güçlerinin olmadığını ortaya koymuştu. Fakat onlar hatalarından dönmek yerine İbrahim (as)'ı cezalandırmak için onu ateşe atmayı tercih ettiler. Bu durum ayette şu şekilde anlatılmaktadır:

“(Bazıları:) “Eğer (bir iş) yapacak kimseler iseniz, onu yakın da ilâhlarınıza yardım edin!” dediler. (Onu ateşe attıklarında:) “Ey ateş! İbrâhîm'e karşı serin ve selâmetli ol!” dedik.”¹⁴

Musa (as)'ın gönderildiği dönemde de sihir revaçtaydı. Sihirbazlar, herkes tarafından saygı görüyorlardı. Böyle bir zamanda peygamber olarak gönderilen Hz. Musa (a.s.)'a mucize olarak bir “asâ” verilmiş ve bununla sihirbazlar mağlup edilmişti. Bu durum Kur'an'da şu şekilde anlatılmaktadır:

¹² A'râf, 7/73.

¹³ Şu'arâ, 26/153-156.

¹⁴ Enbiyâ, 21/68-69.

“Sonra onların (o peygamberlerin) ardından Musâ'yi âyetlerimizle Firavuna ve onun cemiyetine (peygamber olarak) gönderdik de (o âyetlere) zulüm ettiler. Bak ki fesatçıların sonu nice oldu!”¹⁵

Dediler; “Ey Musa, (asânı) ya sen at (ilkin), yahut önce atan kişiler biz olalım”. (Mûsâ:) “Hayır, siz atın!” dedi. (Onlar hünerlerini ortaya atınca, Mûsâ) bir de baktı ki, yaptıkları sihirden dolayı kendisine, onların ipleri ve sopaları gerçekten süratle gidiyor gibi görünüyor!. Bu yüzden Mûsâ, (halkın bu sihirlere kanabileceği endişesiyle) içinde bir çeşit korku duydu. (Biz kendisine:) “Korkma! Hiç şüphesiz üstün (gelecek) olan ancak sensin!” dedik. “Sağ elindeki (yere) bırak da (onların özenerek) yaptıkları şeyleri yutsun! Yaptıkları sâdece bir sihirbaz hilesidir. Hâlbuki (böyle göz boyayan) sihirbaz, her nereye varsa kurtuluşa ermez (maksadına sihirle ulaşamaz).” (Mûsâ'nın asâsı bir ejderha olup, bütün ip ve değnekleri yutunca) sihirbazlar hemen secde eden kimseler olarak, yere kapandılar: “(Biz) Harun'un ve Mûsâ'nın Rabbine îmân ettik!” dediler.”¹⁶

Hız. İsa (a.s.) zamanında “tıp” meşhurdu ve yüksek derecelere ulaşmıştı. Onun için Hz. İsa (as)'a da tıpla ilgili mucizeler vermişti. Hz. İsa (as) çamurdan kuş yapar, ona üflediğinde o canlanır ve uçardı. Allah'ın izniyle anadan doğma körü, abrası (alaca hastalığı) iyi eder, ölüleri diriltirdi. Bu durum Kur'an'da şöyle anlatılmaktadır:

“Allah o zaman şöyle diyecek: “Ey Meryem oğlu İsa, hem senin üzerindeki, hem ananın üzerindeki (bunca) nimetimi hatırla. Hani ben seni Cebrail ile desteklemiştim. Beşikte iken de, yetişkin iken de sen insanlara söz söylüyordun. Hani sana kitabı (yazı yazmayı), hikmeti, Tevrat'ı, İncil'i öğretmiştim. Hani benim iznimle çamurdan bir kuş suretinin benzerini tasarlıyordun, içine üfürüyordun da benim iznimle bir kuş oluveriyordu. Hem anadan doğma körü, (abrası) da yine benim iznimle iyi ediyordun. Hani ölüleri benim iznimle (hayata) çıkarıyordun, hani İsrail oğulları(nun elini) senden çekmiştim (de seni öldürememişlerdi). Kendilerine apaçık mu'cizeler getirdiğin zaman da içlerinden o küfredenler: ‘Bu, aşikâr bir büyüden başkası değildir’ demişti.”¹⁷

C. Ayın Yarılması

Hız. Muhammed (sas)'e verilen mucizeler ise hem hissî hem de sürekli ve aklî türden mucizelerdi. Kur'an Hz. Peygamberin büyük mucizesi olmasına rağmen, ona bazı hissi mucizeler de verilmişti. Mesela Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksâ'ya olan gece yolculuğu

¹⁵ Â'râf, 7/103.

¹⁶ Tâhâ, 20/65-70.

¹⁷ Mâide, 5/110.

(isrâ)¹⁸, oradan huzuru ilahiye olan yolculuğu (Mi'râc)¹⁹, ayın yarılması²⁰, Hz. Peygamberin attığı bir avuç kumun düşmanların gözlerine isabet etmesi²¹ gibi mucizeler Kur'an'da zikredilen "hissi" türden mucizelerdir.

Ayın yarılması hadisesi hem Kur'an'da bahsedilmekte hem de hadis-i şeriflerde genişçe anlatılmaktadır. Ayın yarılması ile ilgili olarak ayetlerde şöyle buyrulmaktadır: *"Kiyâmet yaklaştı ve kamer (ay) yarıldı. Onlar bir mucize görürlerse hemen yüz çevirirler ve: Eskiden beri devam edegelen bir büyüdür, derler. (Peygamberi) tekzibylediler. Hevâ (ve heves) lerine uydular. Hâlbuki (hayr-u şer) her iş bir gayeye bağlıdır"*²²

Ayın yarılması hadisesi Hadis-i şeriflerde geniş olarak zikredilmiştir. Buharî bu konuyu, *"Müşriklerin Peygamber (sas)'den kendilerine bir mucize göstermelerini istemeleri ve Peygamberin de onlara ayın yarılmasını göstermesi"* şeklinde bir başlık altında incelemiştir. Konu, hadis-i şeriflerde şu şekillerde zikredilmektedir:

İbn Mesûd: "Ay Peygamber (sas) döneminde iki parçaya ayrıldı. Hz. Peygamber de: "Şahit olunuz." dedi.²³

İbn Mesûd: Ay Peygamber (sas) zamanında yarıldı.²⁴

İbn Mesûd: Ay Peygamber (sas) döneminde ikiye yarıldı. Bir parçası dağın üzerinde diğeri ise daha aşağı taraftaydı. Peygamber (sas): "Şahit olun" dedi.²⁵

Enes b. Mâlik: Mekkeliler Peygamber (sas)den kendilerine bir mucize göstermelerini istediler, o da ayın yarılmasını onlara gösterdi.²⁶

Abdullah ibn Ömer: "Biz peygamber (sas) ile beraberken ay yarıldı ve iki parça oldu. Peygamber (sas): 'şahit olun, şahit olun' dedi."²⁷

İbn Abbas: "Ay Peygamber (sas) zamanında yarıldı."²⁸

Cubeyr b. Mutim Babasından rivayetle şöyle der: "Ay Peygamber (sas) zamanında bir parçası bu dağ üzerinde diğeri de bunun üzerinde olmak üzere iki kısma bölündü. İnsanlar: 'Muhammed bize sihir yaptı' dediler. Bazıları da bize yapmış olsa dahi insanların hepsine yapmaya güç yetiremez."²⁹

عن اننس سأل أهل مكة النبي صلى الله عليه وسلم آية فانشق القمر بمكة مرتين

¹⁸ İsrâ, 17/1.

¹⁹ "Sana (Mi'râc Gecesi) gösterdiğimiz o temâşâyı ve Kur'an'da lâ'netlenen (Cehennemdeki Zakkum)ağacı(nı) da ancak insanlar için bir imtihan yaptık." (İsra, 17/60).

²⁰Kamer, 54/1.

²¹ Enfâl, 8/17.

²² Kamer, 54/1-3.

²³ Buharî, *Menâkıb*: 24.

²⁴ Buharî, *Menâkıb*: 24.

²⁵ Buharî, *Kitabu't-Tefsîr*: 345.

²⁶ Buharî, *Menâkıb*: 24.

²⁷ Buharî, *Kitabu't-Tefsîr*: 345; Tirmizi, *Kitab-u Tefsiri'l-Kur'an*: 54 (3341).

²⁸ Buharî, *Kitabu't-Tefsîr*: 345

²⁹ Tirmizi, *Kitab-u Tefsiri'l-Kur'an*: 54 (3343)

"Mekke halkı Peygamber (sas)'den bir mucize istediler. Ay Mekke'de iki parçaya ayrıldı."³⁰

"عن ابن مسعود بينما نحن مع رسول الله صلى الله عليه وسلم بمنى فانشق القمر فلقطين: فلقة من وراء الجبل وفلقة
دونه فقال لنا رسول الله صلى الله عليه وسلم اشهدوا يعني

(Biz Peygamber (sas) ile Mina'da iken ay ikiye yarıldı. Bir parçası dağın arkasında diğeri de aşağısında idi)³¹

Abdullah b. Mesûd: "Muhammed (sas) döneminde ay yarıldı ve Kureyşliler: "Bu Ebu Kebşe'nin size yaptığı bir sihirdir. Biraz sabredin de uzaklardan gelen yolculara da soralım. Eğer onlar da ayın yarıldığını söylerlerse bu durum gerçektir. Yok, onlar görmemişlerse o zaman Muhammed'in sihir yaptığı anlaşılabilir olacaktır." dediler. Yolcuların gelmesini beklediler ve onlar geldiğinde onlara böyle bir şeyle karşılaşp karşılaşmadıklarını sordular. Onlar da: "Evet bizler ayın yarıldığını gördük." dediler. Fakat buna rağmen başta Ebu Cehil olmak üzere müşriklerin ileri gelenleri: "Bu eskiden beri devam edip gelen bir sihirdir." dediler. Bunun üzerine Kamer suresinin ayetleri nazil oldu.³²

Ayın yarılması hadisesi, Kur'an ve Hadislerle sabit olmasına rağmen, bunun meydana geliş zamanı âlimler arasında tartışma konusu olmuştur. Cumhuriyet ulemaya göre bu hadise, İslam'ın Mekke döneminde gerçekleşmiş bir mucizedir. İzzet Derveze ve Muhammed Esed gibi bazı kimselere göre ise "ayın yarılması" henüz gerçekleşmemiş ve kıyametten önce vuku bulacak bir hadisedir.³³ Hasan Basrî ve Osman b. Atâ'nın da bu görüşte olduğu zikredilmiştir.³⁴

Makalemizin bundan sonraki bölümünde önce, "ayın yarılması" hadisesini kabul etmeyenlerin görüşlerini delilleri ile birlikte zikrettikten sonra, bunların değerlendirmelerini yapacağız.

a. Ayın Yarılması Kıyametten Önce Olacak Bir Hadisedir

Şakk-ı Kamer dediğimiz, ayın yarılması mucizesini kabul etmeyenler, Kamer suresinde bahsedilen "ayın yarılması"ndan maksadın, kıyametten önce olacak bir hadise olduğunu söylerler. Onlara göre, Mekke döneminde böyle bir hadise gerçekleşmemiştir. Bu görüşte olanların delillerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Hz. Peygambere Kur'an dışında başka bir hissî mucize verilmemiştir. Ona hissî mucizelerin verilmediğinin delilleri ise şu ayetlerdir: "(Müşriklerin istedikleri) o mu'cizeleri

³⁰ Tirmizi, *Kıtab-u Tefsiri'l-Kur'an*: 54 (3340)

³¹ Tirmizi, *Kıtab-u Tefsiri'l-Kur'an*: 54 (3340)

³² Ebû Hayyan, *a.g.e.*, VIII/171; İbn Aşûr, *a.g.e.*, XXVII/165.

³³ Bulut, *a.g.m.*, s. 352; Erkol, Ahmet, "Hz. Peygamber'in Mu'cizesi Meselesi ve Nübüvvetin İsbatında İnşak-ı Kamer (Ayın Yarılması) Hadisesi ile İlgili Bir Değerlendirme", *DÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Diyarbakır 1999, Cilt: 1, s. 287.

³⁴ Ebu's-Suûd, Muhammed b. Muhammed el-Amâdî, *İrşâdu'l-Aklî's-Selîm ilâ Mezâyâ'l-Kur'ânî'l-Kerîm*, Dar-u İhyâi't-Türâs, Beyrut, Tarih Yok, VIII/167;

göndermekten bizi alıkoyan (tek) şey, evvelkilerin onları yalanlamasıdır. Nitekim Semûd (kavmin)e (peygamberlerinin hakkaniyetini) gösteren (bir mu'cize) olarak o dışı deveyi vermiştik de ona (o mu'cizeyi yalanlamaları sebebiyle, kendilerine) zulmettiler. Hâlbuki (böyle) mu'cizeleri, ancak korkutmak için göndeririz.”³⁵, “Ona Rabbinden (başkaca) mucize indirilmeli değil miydi?” derler. Cevaben de ki: "Mucizeler ancak Allah'ın katındadır. Ben ise sadece apaçık bir uyarıcıyım.”³⁶

Bu ayetlerde de ifade edildiği gibi, inkârcıların peygamberden hissî mucize talepleri reddedilmiştir. Onların bu mucize taleplerine karşılık peygamberin beşerî yönüne ve sadece tebliğle görevli olduğuna vurgu yapılmıştır. Akıl ve sağduyu sahibi olan kimseler için sadece Kur'an'ın yeterli olacağına dikkat çekilmiştir.³⁷

2. Bu konu ile ilgili rivayet edilen hadisler, *ahad* türden rivayetlerdir. Ahad haberler ise kesin bilgi ifade etmezler. Sadece haber değeri taşırlar.³⁸

3. Ayın yarılması ile ilgili rivayetler içerisinde tezatlar vardır. Bazı rivayetlere göre; ayın yarılmasını Yahudi âlimler istemişlerdir. Bu hadise Mekke döneminde, “Boykot Yılları” denen nübüvvetin 7-10 yılları arasında gerçekleşmiştir. Bu dönemde, Mekke’de Yahudi tüccarlardan başka kimse yoktu. Müslümanların Yahudi âlimlerle karşılaşmaları hicretten sonra olmuştur. Müşriklerin isteği üzerine bu olayın gerçekleştiği rivayeti ise sadece Enes’den gelmiştir. Dolayısı ile müşriklerin isteği üzerine böyle bir olayın gerçekleşmesi meselesi problemlidir.³⁹

4. Bazı rivayetlerde ayın yarılmasının, iki kez olduğu zikredilmektedir. Bu hadisenin bir veya iki kez olduğu şeklinde birbiri ile çelişen rivayetler vardır. Rivayetler kendi içerisinde birbiri ile çelişmektedirler.⁴⁰

5. Bu hadise şu yedi kişiden rivayet edilmektedir: Enes b. Malik, Huzeyfe b.

Yeman, Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Amr, Cubeyr b. Mutim, Abdullah b. Mesut. Bu ravilerden Enes ve Huzeyfe Medine’de Müslüman olmuşlardır ve olayı görmeleri mümkün değildir. Ravilerden Abdullah b. Abbas doğmamış, Abdullah b. Ömer ve Abdullah b. Amr’a gelince bu olayı gözleyecek yaşta ve durumda değildirler. Cubeyr b. Mutim ise bu olay olduğunda Müslüman değildir, üstelik Şakku’l-Kamer ile ilgili aktardığı hadisi müşrik olan ve müşrik olarak ölen babası Mutim’den aktarmaktadır. Mekke dönemini yaşamış, olayları tam olarak müşahade etmiş sahabe toplumu varken, olayı bize

³⁵ İsrâ, 17/59.

³⁶ Ankebût, 29/50.

³⁷ Bulut, *a.g.m.*, s. 352.

³⁸ Bulut, *a.g.m.*, s. 352.

³⁹ Azimli, Mehmet, “Şakku’l-Kamer Olayı Çerçevesinde Bazı Tahliller”, *Hikmet Yurdu*, Yıl:2, s. 3 (Ocak-Haziran 2009), s. 97

⁴⁰ Azimli, *a.g.m.*, s. 98.

aktaranların çoğunlukla olayları görmeyen insanlardan olması bir problemdir.⁴¹

6. Kamer suresinde "ay yarıldı" şeklinde mazi siğası kullanılmış olması, bu işin gelecekte kesin meydana geleceğine işaret etmek içindir. Bu kullanım şekli Arapçada yaygın bir kullanım şeklidir.⁴²

7. Surede geçen "ayeten" den maksat "ayın yarılması" olsa idi marife olarak gelmesi gerekirdi. Ama nekra olarak gelmiştir.

8 Bu hadise Mekkeliler üzerinde bir tesir oluşturmamıştır. En azından onların şiir ve edebiyatlarına girmeliydi. Ama böyle olmamıştır.⁴³

9. Mekke'de ay yarılması değil de, o tarihte gerçekleşen ay tutulması hadisesi, ay yarılması olarak aktarılmış ve bu şekilde de kaynaklara girmiştir. Daha sonra da bu durum Kamer suresi ile ilişkilendirilerek, "ayın yarılması mucizesi" şeklinde ortaya çıkmıştır.⁴⁴

10. Ayın yarılması hadisesi, Kamer suresinin iniş sebebi olarak zikredilir. Ayın yarılması hicretten beş yıl önce olmuştur. Kamer suresi ise vahyin dördüncü yılında nazil olmuştur. Surenin iniş sebebi olarak gösterilen olay ile surenin inişi arasında 4-5 yıllık bir mesafe vardır. Böyle bir durumun olması imkansızdır.⁴⁵

11. Böyle mühim bir hadise neden sadece Mekke gözüktü? Dünyanın diğer bölgelerinde de gözükmesi gerekirdi.

b. Ayın Yarılması Mekke'de Meydana Gelmiş ve Gerçekleşmiş Bir Hadisedir

Ayın yarılması hadisesinin hicretten önce Mekke'de gerçekleşmiş bir hadise olduğunu savunanlara göre bu durum Hz. Peygamberin hissî mucizelerinden birisidir. Kamer suresinde bahse konu olan hadise, müşriklerin Hz. Peygamberden bir mucize istemeleri üzerine Mekke'de gerçekleşmiş bir olaydır. Bu konuda en önemli delil Kamer suresinin kendisi ve değişik sahabelerden gelen rivayetlerdir.

Bu rivayetleri yukarıda zikrettiğimiz için tekrar burada zikretmeyeceğiz.

c. Değerlendirme

Ayın yarılması hadisesi hakkındaki farklı görüşleri genel manada delilleri ile birlikte zikrettikten sonra bunların değerlendirilmelerine geçebiliriz:

1. Hz. Peygambere Kur'an dışında mucize verilmediğine delil olarak getirilen İsrâ suresi 59. âyet ile Ankebut suresi 50. âyetler.

⁴¹ Azimli, *a.g.m.*, s. 98; Erol, *a.g.m.*, s. 289.

⁴² Azimli, *a.g.m.*, s. 100; Erol, *a.g.m.*, s. 288.

⁴³ Azimli, *a.g.m.*, s. 107.

⁴⁴ Azimli, *a.g.m.*, s. 109; Erol, *a.g.m.*, s. 288.

⁴⁵ Erol, *a.g.m.*, s. 292.

M. Hamdi Yazır, “(Müşriklerin istedikleri) o mucizeleri göndermekten bizi alıkoyan (tek) şey, evvelkilerin onları yalanlamasıdır” ayetini tefsir ederken “Âyetler”in Allah’ın kudretine delalet eden alâmetler olduğunu söyler ve onları da kendi arasında üç kısma ayırır:

a. Var olan her şey bir ayeettir. Çünkü her bir varlık Allah’ın birliğine delalet eder. Bu tür âyetler insanların alışagelmış oldukları şeylerdir. Gök gürültüsü, güneş tutulması gibi âyetler bu sınıfa girerler.

b. Olağan üstü olan âyetler. Peygamberlerin mucizeleri ve velilerin kerametleri bu sınıfa dahildir.

c. “Âyât-ı Mukteraha”lar. Bunlar mucizeler içerisinde inadına istenilen ve bu konuda da ısrar edilenler kısmıdır. Bunlar gösterildiğinde peygamberlere iman etmeyenler helak olurlar. Ayette *ما منعنا ان نرسل بالآيات* şeklinde *الآيات* şeklinde marife olarak gelmesinden de anlaşılacağı gibi, buradaki kastedilen “mucize”, “âyât-ı mukteraha”dan olan bir mucizedir.⁴⁶

و ما نرسل بالآيات الا تخويفا “Biz mucizeleri ancak korkutmak için gönderiyoruz.” Ayetinde de ifade edildiği gibi, mucize göndermekten maksat insanların yok edilmesi değil, onların ahiret azabından korkutulmasıdır. Müşriklerin Hz. Peygamberden ısrarla istedikleri mucizelerin gönderilmemesi, Allah’ın kudretine karşı bir engel bulunduğundan dolayı değil, Hz. Muhammed’in ümmeti hakkında Semud kavmi gibi hepsinin kökünü kesecek bir azap Allah’ın maksadı olmadığından dolayıdır.⁴⁷

Bu ayetin iniş sebebi hakkında da şu olay rivayet edilir: Mekkeli müşrikler, mucize olarak Hz. Peygamber (sas)’den Safa tepesini altın yapmasını veya Mekke’deki dağları kenarlara kaydırarak, kendilerine ekim dikim yapmaları için düz alanlar açmasını talep etmişlerdi.⁴⁸ Allah (cc) de daha önceki ümmetlerin de peygamberlerinden buna benzer talepleri olduğunu, fakat istedikleri gerçekleştikten sonra da iman etmedikleri için helak edildiklerini haber vermiştir. Kendilerinin de isteklerine karşılık verilebileceğini, ama o mucizeler gerçekleştikten sonra iman etmezlerse de aynen önceki ümmetler gibi helak edilecekleri bildirilmiştir.⁴⁹

Bu ayet, Hz. Peygambere hissi mucize verilmediğine delil olamaz. Müşriklerin yersiz ve kendi keyflerine göre mucize isteklerine bir cevap vardır. Müşrikler, Hz. Peygamberden mucize istemekten ziyade kendi kafalarına göre mucizeler istiyorlardı. Dağları altına

⁴⁶ Yazır, a.g.e., V/108.

⁴⁷ Yazır, a.g.e., V/108

⁴⁸ Razî, a.g.e., XX/235; İbn Kesîr, Ebu’l-Fidâ İsmâil bin Ömer, *Tefsîrû’l-Kur’ani’l-Azîm*, Dar-u Tayyibe t.y., IV/90.

⁴⁹ Beydavî, Nâsîrüddîn Ebî Abdillâh bin Ömer bin Muhammed, *Envâru’t-Tenzîl ve Esrârü’t-Te’vîl*, Dâr-u İhyâi’t-Turâsi’l-Arabiyyi, Beyrut t.y., III/259.

çevirmesi, bir merdiven dayayarak semaya çıkması, oradan elleri ile dokunabilecekleri bir kitapla inmesi gibi şeyler istiyorlardı. Bu ayeti şöyle anlamak gerekiyor: ““(Müşriklerin kendi keyflerine göre istedikleri) o mucizeleri göndermekten bizi alıkoyan (tek) şey, evvelkilerin onları yalanlamasıdır.” Yoksa Allah (cc) her daim insanlara mucizeler göndermiştir. Başta insanların kendi yaratılışları olmak üzere varlık alemindeki küçüğünden büyüğüne kadar her şey, kendi içlerinde binlerce mucizeler içermektedirler. Allah'ın her fiilinde ayrı bir hikmet olduğu gibi, peygamberlere mucize vermesindeki hikmette; insanların ahiret azabından korkarak, iman etmelerini sağlamaktır. Fakat bu mucizenin ayrı bir çeşidi daha var ki, sonucunda azap ve helak vardır. Daha önceki ümmetlerde de bu tür mucizelerden isteyenler olmuş, Allah (cc) de onların isteklerine cevap vermiş, fakat o milletler ona iman etmek yerine onları da inkar etmişler. Onlar inkar edince de Allah'da onları helak etmiştir.

İsrâ suresi 59. ve Ankebut suresi 50. ayetler bahsedilen “ayet”lerden maksat, insanların kendi kafalarına ve keyflerine göre istemiş oldukları mucizelerdir. Yoksa Hz. Peygambere verilen mucizeler değildir. Çünkü Hz. Peygamber (sas)’e değişik mucizeler verilmediğine işaret eden ayetler vardır. Bu ayetlerde, Müşriklerin isteklerinin yersizliğine ve gerçekleşmesi durumunda başlarına gelecek tehlikenin büyüklüğüne vurgu yapılmaktadır. Önceki ümmetler de peygamberlerinden bu tür isteklerde bulunmuş, fakat istekleri gerçekleşince de yan çizerek iman etmemişlerdi. Onun neticesinde de helak olmuşlardı.

Görüntüde Müşrikler iman etmek için böyle bir mucize istemiş gibi görünseler de gerçekte durum böyle değildi. Onlar iman etmek için değil, Hz. Peygamber’i zor durumda bırakmak için böyle yapıyorlardı. Önceki ümmetler de buna benzer mucizeler istemişlerdi. Allah (cc) onların isteklerine cevap vermiş, ama onlar yine de inkarlarından vazgeçmemişlerdi. Netice de ise helak olmuşlardı. Daha önceden diğer ümmetlerde tecrübe edilen bir şeyi tekrar bir daha tecrübe etmeye gerek de yoktu.

Kısaca bu ayet, Hz. Peygambere mucize verilmediğine değil, müşriklerin mucize isteklerinin yerine getirilmemesinin sebebine işaret etmektedir. Ayetin iniş sebebi hakkındaki rivayette de geçtiği gibi Müşriklerin bu isteği üzerine Cebrail (as)’ın Hz. Peygambere gelerek: “İstediği takdirde (Safa Tepesini altın yapma) şeklindeki isteklerini gerçekleştireceğini, ama bundan sonra da iman etmezlerse diğer ümmetler gibi helak edileceklerini” söylemişti. Bunu üzerine ise peygamberimiz bundan vaz geçmişti.

Eğer Hz. Peygambere böyle mucizeler verilmeyecek olsaydı, Cebrail (as)’ın böyle bir şart sunmasının hiç bir anlamı olmazdı.

Ankebut suresindeki ayette de buna benzer bir durum vardır. Mekkeli müşrikler: “Madem Muhammed peygamber olduğunu söylüyor. Eğer dediği gibi ise ona da daha önceki

peygamberlere verilen mucizeler gibi mucizeler verilmeli değil miydi?” demeleri üzerine bu nazil olmuştur.⁵⁰ Hz. Peygamberin asli görevinin insanları hidayete çağırmak olduğu, mucizelerin ise Allah’ın iradesine bağlı olduğu ve o istediği zaman bunların gerçekleşebileceğinden bahsedilmektedir. Mucizeler peygamberliğin bir şartı değildir. Allah dilerse peygamberlerine mucizeler verebilir. Dilerse de vermez. Onların asıl gönderiliş gayesi mucizeler göstermek değil, insanları uyarmak ve onları Allah’ın dinine dave etmektir.⁵¹

Yine bu ayette müşriklerin niyetleri ortaya konulmaktadır. Onların mucize isterken amaçları iman etmek değil, işi zora sokmak ve peygambere zorluk çıkarmaktır. Bu ayette ise, mucizelerin Allah katında olduğu ve peygamberlerin asli görevlerinin insanları ikaz etmek olduğuna dikkat çekilmektedir.

2. Ayın yarılması ile ilgili rivayetlerin mütevatir olmayıp âhâd olması, âhâd haberlerin ise kesin bilgi ifade etmeyip sadece haber değeri taşımaları meselesi.

Bu şekilde bir değerlendirme ilmî bir değerlendirme değildir. Her şeyden önce şakk-ı kamer meselesi ayetle sabit olmuş bir meseledir. Onun meydana geldiğini kabul etmeyen kimseler, konu hakkındaki hadisleri bazı gerekçelerle kabul etmemişlerdir. Konu ile ilgili Kamer suresindeki ayetleri ise tevil etmiş ve bu hadisenin kıyametten önce olacağını zikretmişlerdir. Onlar her ne kadar bu şekilde bir tevil yoluna gitseler de “ayın yarılması”ndan bahseden ayetin siyak ve sibakından böyle bir anlam çıkmaz.

Rivayetlerin mutevatir ve ahad olması, açıklamaya muhtaç bir meseledir. “Bu konu hakkında rivayetler mütevatir değil ahaddır” denince sanki güvenilir değil, içerisinde problemler içeren bir rivayetmiş gibi algılanmaktadır. Oysaki gerçek de durum hiçte böyle değildir. Bir rivayetin ahad olması onun sahih olmadığı anlamına gelmez. Çünkü ahad hadisler içerisinde sahih hadislerde vardır. Hadislerin sahih olup olmaması ile mutevatir ve ahad olması farklı şeylerdir.

Hadisler kendi içerisinde bir takım kategorilere ayrılırlar. Mesela ravisi güvenilir ve kendisi ile amel edilip edilmemesi açısından **makbul**⁵² ve **merdud**⁵³ olarak iki kısma ayrılır. Senedin müntehası (Hadisi söyleyeni) açısından; **Kudsî**, **merfu**, **mevkuf** ve **munkatı** olarak dörde ayrılır. Eğer hadis Allah Teâlâ’ya izafe edilmişse **kudsî**⁵⁴, Hz. Peygamber’e izafe edilmişse **merfu**⁵⁵, sahabeye izafe edilmişse **mevkuf**⁵⁶, bir tabî veya daha sonraki nesilden

⁵⁰ İbn Kesîr, *a.g.e.*, VI/287.

⁵¹ Razi, *a.g.e.*, XXV/79.

⁵² Aydın, *a.g.e.*, s. 92.

⁵³ Aydın, *a.g.e.*, s. 96.

⁵⁴ Aydın, *a.g.e.*, s. 65.

⁵⁵ Koçyiğit, Talat, *Hadis Usulü*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1967, s. 118.

⁵⁶ Koçyiğit, *a.g.e.*, s. 115.

birine izafe edilmişse **maktu**⁵⁷ adını alır. Sıhhat ve hüküm açısından **sahih**⁵⁸, **hasen**⁵⁹ ve **zayıf**⁶⁰ olarak üç kısma ayrılır. Ravi sayısına göre **Mütevâtir** ve **Ahad** olarak iki kısma ayrılırlar. Ravi sayısı tevatür derecesine ulaşmayan her rivayet Âhâd'dır. Bu anlamda elimizdeki mevcut olan hadis kitaplarındaki hadislerin belki de %90'ı âhâd hadislerden oluşmaktadır.

Mütevâtir Hadis: "Sahabeden itibaren her devirde yalan üzerinde birleşmeleri aklın tasavvur olunamayan topluluklar tarafından rivayet edilen hadistir.⁶¹ Mütevâtir hadisin her devir de "güvenilir bir topluluk" tarafından rivayet edilmesi şart koşularken, bu topluluğun kaç kişiden ibaret olması gerektiği konusunda farklı görüşler zikredilmiştir. Bu sayının en az 4, 5, 10, 12, 20, 40, 70 ve 300 küsur olması gerektiğini⁶² söyleyenler varsa da, bunların hiçbiri sözünü bu konuyla ilgili ciddî bir delile dayandıramamıştır. Önemli olan, hadisi, yalan üzerinde -kasıtlı veya kasıtsız- ittifaklarını aklın kabul edemeyeceği bir topluluğun nakletmiş olmasıdır. "Bir topluluk" denilmiş ama bu topluluğun ne kadar olacağı konusunda farklı görüşler zikredilmiştir.

Mütevâtir hadis de kendi içerisinde Lafzî ve Manevî Mütevâtir olarak iki kısma ayrılmıştır. Lafzî Mütevâtir: Aynı lafzın bir topluluk tarafından rivayet edilmesi, Manevî Mütevâtir ise aynı konunun farklı lafız ve ifade tarzları ile değişik kişiler tarafından rivayet edilmesidir.⁶³

Bu "topluluk şartı"na göre bir Hadis-i şerif, birilerine göre mütevâtir sayılırken, diğerlerine göre sayılmaya bilmektedir. Ravi sayısını 70 veya 300 olarak kabul edenlere göre mütevâtir hadis sayısı bir elin parmaklarını geçmezken, 4 veya 5 olarak kabul edenlere göre bu sayı çok daha fazla olacaktır.

Bir konu hakkındaki hadis-i şerifleri değerlendirirken de bu teknik ayrımlara dikkat etmek gereklidir. Ahad olan bir hadis, aynı zamanda makbul ve sahih bir hadis olabilir. Ahad hadis, sahih olduğu müddetçe onunla da amel edilir. Hadisin ahad olması onun sahih olmadığı anlamına gelmez.⁶⁴ Sadece senedindeki ravi sayısına göre böyle bir ayrıma tabi tutulmuştur. Şakk-ı Kamer ile gelen rivayetler de manevi mütevâtir derecesine ulaşmıştır. Başta İbn

⁵⁷ Koçyiğit, *a.g.e.*, s. 115

⁵⁸ Koçyiğit, *a.g.e.*, s. 89.

⁵⁹ Koçyiğit, *a.g.e.*, s. 95.

⁶⁰ Koçyiğit, *a.g.e.*, s. 98.

⁶¹ Koçyiğit, *a.g.e.*, s. 87; Aydın, *a.g.e.*, s. 120.

⁶² Koçyiğit, *a.g.e.*, s. 87; Aydın, *a.g.e.*, s. 121.

⁶³ Koçyiğit, *a.g.e.*, s. 88; Aydın, *a.g.e.*, s. 121.

⁶⁴ Hadisin ahâd olması onun zayıf anlamına gelmediği gibi aynı şekilde illetli (kusurlu) olması da rivâyetin sahih olmadığını göstermez. Bu nedenle hadis usulünde "rivâyetin sıhhatine zarar verebilecek her türlü kusur" anlamına gelen ve bu kusurla nakledilen muallel rivâyetler için de aynı husus geçerlidir. Nitekim her illetin rivâyetlerin sıhhatini olumsuz anlamda etkilemediği ifade edilmekte, illetlerin bir kısmının hâricî desteklerle telâfi edilebileceği ve rivâyetin sıhhatine olumsuz anlamda etkisinin ortadan kalkabileceği vurgulanmaktadır. "صحيح معلول" (illetlidir ama sahihtir) ve "لهذا الحديث علة صحيحة" (bu hadisin sahih bir illeti vardır) gibi kullanımlar bu hususu işaret etmektedir. Bk. Muhittin, Düzenli, *Hadislerde Gizli Kusurlar -İllet ve Şâz-*, İsam Yayınları, İstanbul, 2016, s.58.

Mesûd, İbn Ömer, Enes, Huzeyfe, Cubeyr b. Mut'im, Ali b. Ebî Talib ve İbn Abbas olmak üzere bir çok sahabeden rivayet edilmiştir.

3. Şakk-ı Kamer hakkındaki rivayetler, birbirini destekleyen ve birbirleri ile çelişmeyen rivayetlerdir. Sadece Enes (r.a)'dan müşriklerin isteği üzerine bu olayın gerçekleştiği rivayet edilmiştir. Müşrikler tarafından böyle bir talebin olması, diğer rivayetler ile bir çelişki değildir. Tam aksine rivayetlerin birbirlerini tamamlamasıdır.

Hadis kaynaklarında, ayın yarılması ile ilgili talebin yahudi alimlerden geldiğine dair bir rivayete rastlamadık. Müşriklerin Hz. Peygamber'den istemeleri sonucunda gerçekleşmiş bir mucize olduğundan bahsedilmektedir. Böyle bir rivayet olmuş olsa dahi, bu şakk-ı kamer hadisesi için bir kusur değildir. Bir konu hakkında farklı rivayetler bulunabilir. Bu farklılıklar olayın kendisinden değil, o konuyu rivayet eden ravilerin kendilerinden kaynaklanmaktadır.

Kaynaklarda Mekke'li müşrikler ile Medineli yahudiler arasında da eskiden beri devam eden bir ilişkiden bahsedilmektedir. Hz. Peygamberin amcası Abdullah'ın kurban edilmesi hadisesinde, Hz. Peygamberin peygamber olarak geldikten sonra Mekke'li müşriklerin Medineli yahudilerden fikir sormalarında bu durumları görebilmekteyiz. Bu gidiş gelişler tek taraflı değil iki taraflı olmaktadır.

4. Bazı rivayetlerde ayın iki kez yarıldığı rivayet edilmektedir:

Ayın iki kez yarıldığı şeklinde rivayet Enes b. Malik'den şu şekilde gelmektedir:

سأل أهل مكة النبي صلى الله عليه وسلم آية فانشق القمر بمكة مرتين عن انس

Rivayette “Merreteyn” şeklinde geçmektedir. Buradaki “merreteyn” hakkında Elmalılı Hamdi Yazır Aliyyü'l Karî'den şöyle nakleder: “*Merreteyn* ibaresinden bazı kere fiiller bazı kerede eşyanın kendisi kastedilir. Bu rivayette de ayın kendisi kastedilmiştir. Buradaki “merreteyn” den maksat; *iki ayrı kıta* manasına gelen “*firkateyn: filkateyn*” demektir. Bunu bilmeyenler yarılmanın iki kere gerçekleştiğini zannederler.⁶⁵

Hafız ibnü Hacer'de buradaki “şikkateyni merreteyni” den maksadın; fiile değil eşyanın kendisine taalluk ettiğini söylemiştir. Yani “Ay iki kez yarıldı” demek değil “iki parça oldu” demektir.⁶⁶

M. Hamdi Yazır da “merreteyni”nin “firkateyn” manasına geldiğini⁶⁷ ve ayın bir kez ayrıldığını zikrettikten sonra şöyle der: “Fakat ay, bu yarılma esnasında şimşek çakar gibi süratlice iki defa açılıp kapanmıştır. Bu esnada da Hira veya Ebu Kubeys dağı ikiye ayrılan ayın arasında görülmüştür.”⁶⁸

⁶⁵ Yazır, *a.g.e.*, VII/335

⁶⁶ Yazır, *a.g.e.*, VII/335

⁶⁷ Yazır, *a.g.e.*, VII/334

⁶⁸ Yazır, *a.g.e.*, VII/336

Mevdûdî de bir kez olduğunu zikrettikten sonra, bu hadisenin henüz daha yeni yükselirken ikiye bölündüğünü, bir parçanın dağın bir tarafında diğerinin ise diğer tarafından görüldüğünü ve bir saniye içerisinde olduğunu zikreder.⁶⁹

Sonuç olarak ayın yarılması hadisesinin bir kez olduğunu, rivayette geçen "merreteyn" ifadesinden maksadın ise "iki kez" değil de "iki parça" anlamına geldiğini söyleyebiliriz.

5. "Bu olayı rivayet edenler içerisinde sadece Cubeyr b. Mutin görmüştür. Diğerleri ise ya doğmamışlardı ya da bu olayı gözetleyemeyecek kadar küçük yaşta idiler." Şeklinde ki görüş bazı açılardan değerlendirilmesi gerekmektedir.

Hiz. Ali, İbn Mesûd, İbn Abbas, Huzeyfe, Enes, İbn Ömer, Cubeyr b. Mut'im gibi sahabeler bu olayı rivayet etmişlerdir. Bu olayın gerçekleştiği tarihte İbn Abbas henüz doğmamış, Enes b. Malik ise Medine'de ve 4-5 yaşlarında idi. Fakat olaya sadece Cubeyr b. Mutim şahit olmamış, onunla beraber İbn Mesûd⁷⁰, Hiz. Ali⁷¹ ve Huzeyfe'nin de şahit oldukları rivayet edilmiştir.⁷²

Bu hadiseyi rivayet eden bazı sahabelerin olaya şahit olmaları bir kusur değildir. Netice de o kimseler sahabedir ve Hiz. Peygamberle beraber olmuşlardır. Hatta Abdullah ibn Abbas sürekli Hiz. Peygamberin yanında bulunur ve onun her halini anlatırdı. Bizzat Hiz. Peygamber'in: "Allah'ım onu dinde fakih kıl" şeklinde duasına da mazhar olmuş ve tefsir konusunda en otoriter kimse olarak tarihe geçmiştir. Ayın yarıldığı zaman olmasa dahi, daha sonradan bu konu ile ilgili anlatılanları bizzat Hiz. Peygamberden ve diğer sahabelerden duymuştur. Bilgi elde etmenin değişik yolları vardır. Bilgi tek yollu elde edilmez. İnsan, okuyarak, gezerek, görerek, yaşayarak ve işiterek değişik bilgiler elde edebilir. Hadis rivayetlerinde, raviler "gördüm ve işittim" şeklinde ibareler kullanırlar. Bazı sahabelerin görmedikleri, ama duyarak hakkında bilgi sahibi oldukları bazı şeyleri anlatmaları, kendilerinden sonraki nesillere aktarmaları kadar daha doğal bir şey olamaz.

Ayın yarılmasını rivayet eden bazı sahabelerin bu hadiseye şahit olmamaları hadis ilmi açısından bir kusur değildir. Ayrıca, olaya şahit olan sahabeler ile şahit olmadan duyarak anlatan sahabelerin anlattıkları birbiri ile çelişmemektedir. Aynı manada rivayetlerde bulunmaktadırlar.

6. "Ay yarıldı" şeklinde mazi bir sığa kullanılması, bu işin gelecekte kesin olarak meydana geleceği içindir. Ebu's-Suûd'un tefsirinde Osman bin Atâ'nın,⁷³ Ebû Hayyan'ın

⁶⁹ Mevdudî, Ebu'l Al'â, *Tefhîmu'l-Kur'an*, (Tercüme: Komisyon), İnsan Yayınları, İstanbul 1987, VI/45.

⁷⁰ Yazır, *a.g.e.*, VII/333; Mevdudî, *a.g.e.*, VI/54

⁷¹ Yazır, *a.g.e.*, VII/334

⁷² Mevdudî, *a.g.e.*, VI/54

⁷³ Ebu's-Suud, *a.g.e.*, VII/167.

tefsirinde ise Hasan Basrî'nin⁷⁴ de bu görüşte oldukları rivayet edilmiştir.

Mazi sığasının gelecek zaman manasına geldiği kullanım şekli Kur'an'da çoktur. Arapça olarak böyle bir kullanı şekli olsa dahi, ayetin siyak ve sibakından böyle bir anlam çıkmaz. Bunun gerekçelerini şu şekilde sıralayabiliriz:

a. Eğer ayete muzari bir anlam verilirse, ilk ayetteki “kıyamet yaklaştı” ifadesi anlamsız olurdu. Şayet ay, bu ayetin indiği zamana kadar yarılmamışsa ve gelecekte yarılacaksa, o takdirde “kıyamet yaklaştı” demek bir anlam ifade etmez. Zira, gelecekte vuku bulacak bir olay, kıyametin geleceğine nasıl delil teşkil eder?⁷⁵

b. Ayetteki “وان يرو اية” ayeti bunun böyle olmayacağını imkansız kılar. Ayeti, muzariye hamletmek uzak bir ihtimaldir. “وان يرو اية” şeklindeki bir söz ancak görülen bir mucizeden sonra söylenebilir.⁷⁶

c. Bu ayete “ay yarılacak” şeklinde bir mana verdiğimizde, önceki cümle ile sonraki cümle arasındaki bağlantı kopar ve ilk ayet ile irtibat kesilir.

Ayın yarılmasından bahseden âyetin, hemen akabinde gelen âyette şöyle buyrulmaktadır: “Onlar bir mucize görseler yüz çevirirler ve “Süregelen bir sihirdir” derler.”⁷⁷ Bu âyette mucizeleri gördükten sonra onları inkâr eden müşriklerden bahsedilmektedir. Eğer âyette bahsedilen ayın yarılması, kıyametten önceki yarılma olsa böyle bir yalanlamadan bahsetmek imkânsız olurdu. Çünkü kıyamet kopmaya başlamış, ay yarılmış, insanlar korku içerisinde sağa sola savruluyorlar. Bütün bunlar olurken birileri de kalkacak ve “bu bir sihirdir. Büyüdür.” diyecekler. Böyle bir şeyin olması mümkün değil.

Yine ayın kıyamette ne şekilde olacağı Kıyamet suresinde şu şekilde ifade edilmektedir: “Gözler kamaştığı, ay karanlığa gömüldüğü, güneş ve ay bir araya getirildiği zaman, o gün insan “kaçış nereye?” diyecektir.”⁷⁸

Bu ayette kıyametin kopuşu ve o esnadaki insanın, ayın ve güneşin durumundan bahsedilmektedir. “Gözün şimşek çakması” insanın başına gelen yok edici azabın şiddet ve dehşetinden mecazdır. Gözler korku ile açılacak ve dehşede düşecek. Ayın karanlığa gömülmesi normal bir ay tutulması değil, ayın ışıklarını kaybederek yok olmasıdır. Bu anda sadece ay değil, güneş de ay gibi yok olacaktır. Bu olaylar olurken insan “eynel mefer (kaçış nereye?)” diyerek bir kaçış arayacak.⁷⁹

Bu ayette de ifade edildiği gibi kıyametten önce ayın yarılmasından değil, güneş ile

⁷⁴ Ebû, Hayyan, *a.g.e.*, VII/171.

⁷⁵ Yazır, *a.g.e.*, VII/336; Mevdûdî, *a.g.e.*, VI/54.

⁷⁶ Yazır, *a.g.e.*, VII/336

⁷⁷ Kamer, 54/2.

⁷⁸ Kıyâme, 75/7-10.

⁷⁹ Ebû Hayyan, *a.g.e.*, VII/307; Yazır, *a.g.e.*, VIII/440.

beraber birleşerek tamamen yok olmalarından bahsedilmektedir. Yine ayın bu manzarasını gören insan "kaçış nereye?" diyecek. Oysa ki Kamer suresinde "ayın yarılması"nın görenler "bu devam edegelen bir sihirdir" demişlerdi. Birinde ayın haline bakarak "bu bir sihirdir" diyerek onunla alay edilirken, diğerinde ise ayın ve güneşin halinden dolayı, içerisine düşülmüş olan bir dehşet ve korku halinden bahsedilmektedir.

Ebû Hayyan ve Ebu's-Suûd gibi müfessirler de müşriklerin "bu sure gelen bir sihirdir" sözünden hareketle, ayın yarılması hadisesinin kıyametten önce hamletmenin doğru olmadığını söylemektedirler. Böyle bir söz, ancak istedikleri şey gerçekleşikten sonra söylenmiş olabilir.⁸⁰

Razî'de bu konu hakkındaki rivayetler ve sahabelerin sözlerinden hareketle ayette kastedilen "ayın yarılması"ndan maksadın, Mekke'de müşriklerin Hz. Peygamber'den bir mucize istemeleri sonu gerçekleşen bir hadise olduğunu söyler. "Kıyametten önce gerçekleşecek" şeklindeki görüşün ise hakikatten uzak ve hiç bir anlamı olmayan bir görüş olarak zikreder. "Böyle bir hadisenin çoğu tarihçiler tarafından nakledilmesi gerekmez miydi?" Şeklindeki itiraza da: "O zamanki insanların bunu bir ay tutulması veya gökyüzünde, yarım ay şeklinde ortaya çıkmış bir şey gibi algılamış olabildikleri için yazmamış olabilirler." Şeklinde cevap verir ve Kur'an'ın deliller içerisinde en sağlam bir delil olduğunu söyleyerek, onun haber verdiklerin gerçek olduğunu ve onlara iman edilmesi gerektiğini söyler.⁸¹

M. Hamdi Yazır, Hasan Basrî ve Osman b. Atâ'ya atfedilen "ayın kıyametten önce yarılacağı" şeklindeki görüşe karşı çıkararak şöyle der: "Hasan Basri ve Atâ'ya nispet edilen, kıyametten önce ayın yarılacağı şeklindeki görüşleri, geçmişte ayın yarıldığını inkar ettikleri şeklinde yanlış anlaşılmıştır. Onların ayın önceki yarılmasını inkar etmemişler, ayetin işaret ettiği diğer bir manayı da açıklamış, tefsir etmişlerdir. Yani ayın ilk yarılmasından hareketle, ileri de kıyametin kopacağı esnada da yarılabileceğini söylemişlerdir. Çünkü "kıyamet yaklaştı ay yarıldı" derken ayın yarılması kıyamet alameti olduğu anlaşılıyor.⁸² Ayette geçen "inşakka" şeklindeki mazi sigasını muzari şeklinde yorumlamak yerine, mazide olan bir yarılmanın müstakbelde de olabileceğine bir işaret vardır. Ve "kıyamet yaklaştı" ifadesinin de bir işaretidir. Kıyametin bir alametidir.⁸³ Ayın yarılmış olması ileri de ayın ve diğer gök cisimlerinin de yarılabilmesine işaret eder. Ve Peygamberin haber verdiği kıyamet de aklen mümkündür. Hasan ve Atâ'nın da kastettikleri de budur. Yoksa onlar konu ile ilgili rivayetlerden habersiz değillerdi. Onu inkar da etmiyorlardı."⁸⁴

⁸⁰ Ebû Hayyan, *a.g.e.*, VIII/171; Ebu's-Suûd, *a.g.e.*, VIII/167.

⁸¹ Razî, Fâhreddin, *Mefâtihu'l-Gayb*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1981, XXIX/29.

⁸² Yazır, *a.g.e.*, VII/338

⁸³ Yazır, *a.g.e.*, VII/338

⁸⁴ Yazır, *a.g.e.*, VII/338

Yine ayette *وان يروا آية* “eğer bir ayet (mucize) görseler” şeklindeki ifade de “ayeten” kelimesi kullanılmıştır. Bu kelimenin en yaygın anlamlarından birtanesi de “delil ve mucize”dir. Ayın kıyametten önceki yarılması veya ışıklarının sönerek yok olması kıyamet için bir alamet değil bizzat kıyametin kendisidir. Kıyamet kopmaya başladıkatan sonra ay bu şekle bürünmektedir.

d. Surenin “kıyamet yaklaştı” şeklinde başlaması, Kur’an’ın insanları ikaz etmek ve uyarmak için⁸⁵ kullanmış olduğu bir ifade şeklidir. Aynı ifade tarzını şu âyetlerde de görebilmekteyiz: “O yaklaşan (kıyâmet), yaklaştı! Onu Allah'dan başka ortaya çıkarıcı yoktur.”⁸⁶ “Allah'ın emri (kıyâmet) geldi; sakın onu acele istemeyin”⁸⁷, “İnsanların hesap (görme) zamanı yaklaştı. Onlar ise hâlâ gaflet içinde, yan çizip aldırıyorlar”⁸⁸

7. Surede geçen “ayeten” den maksat “ayın yarılması” olsa idi marife olarak gelmesi gerekirdi. Ama nekra olarak gelmiştir.

Bu şekildeki bir itiraz Arapça bilgisinin azlığından kaynaklanmaktadır. Kaide olarak; şart cümlesinde yer alan nekreler, olumsuz cümlelerdeki nekreler gibi umumi mana ifade ederler. Binaenaleyh buradaki “ayet” ten kastedilen mucize, her türlü mucizeyi içine almaktadır. Yani hiçbir ayeti, hiçbir delili ve hiçbir mucizeyi nazar-ı itibara almıyorlar da “öteden beri süregelen bir sihir” deyip geçiyorlar demektir.⁸⁹

8. Bu hadise Mekkeliler üzerinde bir tesir oluşturmamıştır. En azından onları şiir ve edebiyatlarına girmeliydi. Ama böyle olmamıştır.⁹⁰

Bu hadisenin araplar üzerinde bir tesir oluşturmadığını söylemek ispat gerektiren bir iddiadır. Bu olay hakkında “bu kesintisiz bir büyüdür” şeklindeki sözlerinden anlıyoruz ki, onlar bu olayın tesirinde kalmışlardır. Yine konu ile ilgili Hadis-i şerifleri zikrederken şöyle dediklerinden bahsedilmişti: “Muhamed, biz burada olduğumuz için bizleri sihiriyle etkiledi. Şehir dışarısından gelenlere soralım. Çünkü onları sihiriyle etkileyememiştir.” Bu sözlerinden de anlaşılacağı gibi müşrikler üzerinde bir etki oluşturmuştu. Fakat arapların şiirlerinde yer aldı mı almadı mı? Bunu söyleyebilmek için o dönemki arap şiirleri üzerinde ciddi bir araştırma yapmak gerekmektedir. Fakat arap şiirinden önce konu ile ilgili hem ayetler hem de hadis-i şerifler, arapların bu hadiseden etkilendiklerini göstermektedir.

9. Ayın yarılması hadisesinin ay tutulması ile karıştırıldığını iddia etmek Arap toplumunu tanımamaktan kaynaklanmaktadır. Hadis ve siyer kaynaklarında ay ve güneş

⁸⁵ İbn Aşûr, *a.g.e.*, XXVII/166.

⁸⁶ Necm, 53/57-58.

⁸⁷ Nahl, 16/1.

⁸⁸ Enbiyâ, 21/1.

⁸⁹ Yazır, *a.g.e.*, VII/346

⁹⁰ Azimli, *a.g.m.*, s. 107.

tutulmalarından, böyle durumlar olduğu zaman Hz. Peygamberin nasıl davrandığından geniş geniş bahsedilmektedir. Yani o toplum ay ve güneş tutulmalarına yabancı değillerdi. Ayın yarılması ile ayın tutulmasını karıştıracak kadar olaydan bihaber değillerdi.

10. Ayın yarılması hadisesi, ile Kamer suresinin inişi arasında 4-5 yıllık bir mesafe olduğu görüşü zayıf bir görüştür.

Cumhura göre Kamer sures hicretten beş yıl önce nazil olmuştur. Muhaddisler ve müfessirler bu konuda hem fikirdirler.⁹¹ Surenin inişi hakkında Enes b. Malik'den şu rivayet gelir: "Mekkeli müşrikler Hz. Peygamber'den bir mucize istediler. O da ayı yarıdı. Bunun üzerine 'Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı' ayeti nazil oldu."⁹² Bazı rivayetlere göre ise herhangi bir mucize değil de, bizzat Hz. Peygamber'den ayı ikiye yarmasını istemişlerdir.⁹³

11. Böyle bir hadise neden başka yerlerde değil de sadece Mekke'de gözükümüştür?

Böyle bir hadisenin sadece Mekke'de gözükmediği, mekkeli müşriklerin "Muhammed bizlerin gözlerini büyülemiştir. Dışardan gelenlere soralım" şeklindeki sözlerinden anlaşılmaktadır. Hatta onlar, dışarıdan gelenleri beklemiş ve onlara sormuş, onlarda gördüklerini ifade etmişlerdi.

Olay dışarıdakiler tarafından da görüldüğü sabit olmakla birlikte bunun boyutunu belirlemek imkansızdır. Olayın gece gerçekleşmesi, hatta saniye ile ifade edilen kısa bir süre içerisinde meydana gelmiş olması, havanın bulutlu olma ihtimali,⁹⁴ o anda gören insanların algılamaları, yazılı kültürün yaygın olmaması gibi nedenlerden dolayı yazılmamış olabilir. Veya yazılmış olsa bile ne şekilde yazıldığı ve ne mana ifade ettiği bilinmediğinden dolayı üzerinde fazla durulmamış olabilir. Veya o zamandaki yazılan tarihi evrakların ne kadarına sahibiz? Bütün bunlara rağmen Mevdûdî, Hindistan'ın bir vilayeti olan Malabar tarihinde bu olayın kayıtlı olduğunu da zikretmektedir.⁹⁵

D. Sonuç

Allah (cc) göndemiş olduğu peygamberlerine değişik mucizeler vermiştir. Bu mucizeler özelliklerine göre; hissî, haberî ve aklî (manevî) olarak üç gruba ayrılmaktadır. Hz. Peygamber (sas)'e de Kur'an'ın dışında da bazı hissi mucizelere verilmiştir. İsrâ, Mi'râc ve şakk-ı kamer bunlardan bazılarıdır.

⁹¹ İbn Aşûr, Muhammed b. Tahir, *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*, ed-Dâru't-Tunisiyyeti, Tunus 1984, XXVII/165-166; Mevdûdî, *a.g.e.*, VI/41

⁹² İbn Aşûr, *a.g.e.*, XXVII/165

⁹³ Ebu Hayyan, Muhammed b. Yusuf, *el-Bahrü'l-Muhît*, Daru'l-Kutubi'l-İlmîyye, Beyrut 1993, VIII/170; Bulut, *a.g.m.*, s. 352.

⁹⁴ Neseî, Ebu'l-Berakat Abdullah b. Ahmed b. Mahmud, *Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl*, Mektebetu Nezâr Mustafa el-Bâz, Tarihsiz, III/399.

⁹⁵ Mevdûdî, *a.g.e.*, VI/45

Her ne kadar “ayın yarılması”, kıyametten önce olacak bir hadise olarak zikredilmiş olsa da bu zayıf kalmış bir görüştür. Ayın yarılması, kıyametin kopacağını inkar eden mekkeli müriklere karşı, kıyametin hak olduğunu göstermek için gerçekleştirilmiş bir mucizedir. Bu hadise sahabenin ileri gelenlerinden olan İbn Mesûd, İbn Ömer, Hz. Ali, Enes, Huzeyfe, Cubeyr b. Mut'im ve İbn Abbas gibi birçok kimse tarafından rivâyet edilmiş, Manevi mütevatir derecesinde bir rivâyettir.

Kamer suresinin inişi hakkında da Mekkeli müşriklerin Hz. Peygamberden ayı ikiye yarması şeklinde istekleri olduğu rivâyet edilmiştir.⁹⁶ Müfessirlerin geneline göre de bu surede bahse konu olan “ayın yarılması” hadisesi, hicretten önce Mekke’de gerçekleşmiş bir hadisedir. Müşriklerin Hz. Peygamber’den ayı ikiye bölmesi şeklindeki istekleri üzerine gerçekleşmiştir.⁹⁷

Surenin “kıyamet yaklaştı” şeklinde başlaması, Kur’an’ın insanları ikaz etmek ve uyarmak için⁹⁸ kullanmış olduğu bir ifade şeklidir. Aynı ifade tarzını şu âyetlerde de görebilmekteyiz: “Allah’ın emri (kıyâmet) geldi; sakın onu acele istemeyin”⁹⁹, “İnsanların hesap (görme) zamanı yaklaştı. Onlar ise hâlâ gaflet içinde, yan çizip aldırıyorlar”¹⁰⁰

Yine ayın yarılmasından bahseden âyetin hemen akabinde gelen âyette şöyle buyrulmaktadır: “Onlar bir mucize görseler yüz çevirirler ve “Süregelen bir sihirdir” derler.”¹⁰¹ Bu âyette mucizeleri gördükten sonra onları inkâr eden müşriklerden bahsedilmektedir. Eğer âyette bahsedilen ayın yarılması, kıyametten önceki yarılma olsa böyle bir yalanlamadan bahsetmek imkânsız olurdu. Çünkü kıyamet kopmaya başlamış, ay yarılmış, insanlar korku içerisinde sağa sola savruluyorlar. Bütün bunlar olurken birileri de kalkacak ve “bu bir sihirdir. Büyüdür.” diyecekler. Böyle bir şeyin olması mümkün değil.

Hız. Peygambere hissi mucizeler verilmediğine dair delil olarak zikredilen ayetler ise gerçekte öyle değildir. Bu ayetler, müşriklerin Hz. Peygamberden uygunsuz isteklerine bir cevaptırlar. Daha önceki ümmetlerde de buna benzer talepler oldu, Allah da onların bu taleplerini gerçekleştirdi. Fakat onlar bütün bunlara rağmen iman etmediler ve helak oldular. Allah, mucizenin olmadığını değil, mucize geldikten sonra onu kabul etmeyenlerin hallerinden haber vermektedir.

⁹⁶ İbn Aşûr, *a.g.e.*, XXVII/165.

⁹⁷ Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerîr, *Tefsîrü't-Taberî (Câmu'l-Beyân fi Te'vîli'l-Kurân)*, Daru'l-Kutubi'l-İlmîyye, Beyru, 2005, XXII/103; Razi, *a.g.e.*, XXIX/29; İbn Kesir, *a.g.e.*, VII/472; Kurtûbî, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed, *el-Camî' li-Ahkâmi'l-Kur'an*, Daru'l-Fıkr, Beyrut 1987, XX/72; Beydavi, *a.g.e.*, V/164; Ebû Hayyan, *a.g.e.*, VIII/171; Ebu's-Suûd, *a.g.e.*, VIII/167; İbn Aşûr, *a.g.e.*, XXVII/166.

⁹⁸ İbn Aşûr, *a.g.e.*, XXVII/166.

⁹⁹ Nahl, 16/1.

¹⁰⁰ Enbiyâ, 21/1.

¹⁰¹ Kamer, 54/2.

Allah önceki peygamberlere verdiği gibi Hz. Peygambere Kur'an'ın dışında da bazı hissî mucizeler vermiştir. Ayın yarılması hadisesi de bunlardan biridir. Cumhur ulemaya göre, ayette bahsedilen "ayın yarılması"ndan maksat kıyametten önceki yarılma değil, Mekke döneminde olmuş bir hadisedir.

Ayın yarılması ve buna benzer diğer bazı mucizelerin, hissi bir mucize olduğunu kabul etmeyip, bunları farklı şekillerde tevil etmek ve yorumlamak, imandan ziyade inkara arzulu olanları memnun edecek türden tevillerdir.¹⁰²

Kaynakça

Kur'an-ı Kerîm

Aydınlı, Abdullah, *Hadis Istılahları Sözlüğü*, Timaş Yayınları, İstanbul 1987.

Azimli, Mehmet, *Şakku'l-Kamer Olayı Çerçevesinde Bazı Tahliller*, Hikmet Yurdu, Yıl:2, s. 3 (Ocak-Haziran 2009).

Beydavî, Nâsırüddîn Ebî Abdillâh bin Ömer bin Muhammed, *Envâru't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl*, Dâr-u İhyâi't-Turâsi'l-Arabiyyi, Beyrut t.y.

Buharî, Muhammed b. İsmail, *Sahihü'l-Buhari*, Çağrı Yayınevi, İstanbul 1992.

Bulut, Halil İbrahim, *Mûcize*, Diyanet İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 2005.

Cerrahoğlu, Tefsir Usulü, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1971.

Doğan, Hüseyin, *İ'câz Kavramı ve Kur'an'ın Mucizeliği Meselesi*, Kelam Araştırmaları, 2014.

Düzenli, Muhittin, *Hadislerde Gizli Kusurlar –İllet ve Şâz-*, İsam Yayınları, İstanbul, 2016.

Ebu's-Suûd, Muhammed b. Muhammed el-Amâdî, *İrşâdu'l-Aklî's-Selîm ilâ Mezâyâ'l-Kur'ani'l-Kerîm*, Dar-u İhyâi't-Türâs, Beyrut, Tarih Yok.Ebu Hayyan, Muhammed b. Yusuf, *el-Bahru'l-Muhît*, Daru'l-Kutubî'l-İlmiyye, Beyrut 1993.

Erkol, Ahmet, *Hz. Peygamber'in Mu'cizesi Meselesi ve Nübüvvetin İsbatında İnşikak-ı Kamer (Ayın Yarılması) Hadisesi ile İlgili Bir Değerlendirme*, DÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, Diyarbakır 1999.

İbn Aşûr, Muhammed b. Tahir, *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*, ed-Dâru't-Tunisiyyeti, Tunus 1984.

İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmâil bin Ömer, *Tefsîrû'l-Kur'ani'l-Azîm*, Dar-u Tayyibe t.y.

İbn Manzûr, *Lisânu'l-Arab*, Daru'l-Mearif, Kahire t.y.

Koçyiğit, Talat, *Hadis Usulü*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1967.

Kurtûbî, Ebu Abdullah Muhammed b.Ahmed, *el-Camû' li-Ahkâmi'l-Kur'an*, Daru'l-Fıkr, Beyrut 1987.

Mevdudî, Ebu'l Al'â, *Tefhîmu'l-Kur'an*, (Tercüme: Komisyon), İnsan Yayınları, İstanbul 1987.

Nesefî, Ebu'l-Berakat Abdullah b. Ahmed b. Mahmud, *Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl*, Mektebetu Nezâr Mustafa el-Bâz,Tarihsiz.

Razî, Fahreddin, *Mefâtihu'l-Ğayb*, Dâru'l-Fıkr, Beyrut 1981.

Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerîr, *Tefsîrû't-Taberî (Câmu'l-Beyân fi Te'vîli'l-Kurân)*, Daru'l-Kutubî'l-İlmiyye, Beyru, 2005.

Talu, Mehmet, *İ'câzu'l-Kur'an*, E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Kayseri 1986.

¹⁰² Yazır, a.g.e., VII/337